

Hera Büyüktaşçıyan

Evini yık, ondan bir tekne yap ve hayat kurtar!, 2014-2015

“Evini yık, ondan bir tekne yap ve hayat kurtar” sözü, Babil tabletleri “Atrahasis Destanı”nda geçen “Büyük Tufan Hikâyesi”nden bir alıntıdır. Yazıtı göre, yeryüzü tanrısı Enlil, yıkıcı bir tufanla insanlığı yok etmeye karar verir. Ancak, su tanrısı Enki, yaklaşan felakete karşı ölümlü Atrahasis’i uyarır ve onu, yükselen suların canlıları koruyup kurtarmak üzere bir tekne yapmakla görevlendirir.

“Nuh’un Gemisi” olarak da bilinen bu hayalî teknenin tasviri, Hera Büyüktaşçıyan için kara ve denizi, yaşam ve ölümü, kayıp ve sabrı, geçmiş ve geleceği, bilinen ve bilinmeyen birbiri bağlamak üzere bir araç hâline gelir. Ayrıca, isyan, sürgün, tehcir ve diğer toplumsal yıkımların travmasında toplanan ve bir bağlamdan ötekine aktarılan şahsi eşyanın yanı sıra bellek kesitlerinin kurtarılıp korunması bakımından bir metafor olarak işlev görür.

Enki’nin her şeyini yanına alıp göreve koyulmasını istediği Atrahasis, bu yolculuğun ve teknesinin kendisini nereye götüreceğinden bihaber şekilde bilinmeyene doğru yelken açar. Büyüktaşçıyan, Siniosoglou Apartmanı’ndaki (günümüzde SALT Beyoğlu) bir tavan resminden yola çıkarak söz konusu belirsiz geleceğe işaret eder. Sanatçının yakın zamandaki işlerinden *İskele*, taşınmadan önceki toplanma eylemi kadar, tek bir halının evin temeli olabileceği fikrine de göndermede bulunan, rulo yapılmış sıralı halılarla bu muğlak diyara uzanır. Apartmanın yer aldığı Pera, 20. yüzyılın ortalarında azınlıkların toplu sürgünlerine tanıklık etmiştir. Apartmanda yaşayanların 1950’lerde zorunlu olarak ülkeden ayrılması, Büyüktaşçıyan’ın enstalasyonunun anımsattığı kırılma noktalarına bir anlatım katmanı daha ekler. Bu travmatik dönemin tüm izleri binadan silinmiştir ama yine de, zamanımızın gidişatı ve ortak geleceğimizin belirsizliği üzerinden etkileri tahayyül edilebilir.

Büyüktaşçıyan, bu projenin araştırmalarını, Delfina Foundation’da konuk sanatçı programına katıldığı 2014 yılında yürütmüştür.

Chto Delat?

The Excluded. In a Moment of Danger [Dışlanmış.
Bir Tehlike Anında], 2014

57'31", dört ekranlı performatif film enstalasyonu

Chto Delat?'ın bu işi, mevcut siyasi iklimi ve daha genelde hayatı kısmen de olsa betimlemeye uygun yeni bir dil arama girişimidir. Sanat kolektifi, bu girişimin nedenlerini şöyle ifade eder: "Biz şu anda anlamsız ve aşağılık bir savaşın eşiğindeyiz; kamusal mekândan geriye ne kaldıysa gözlerimizin önünde yok olup gidiyor ve bizim hiçbir siyasi nüfuzumuz yok. Rus hükümeti yüzsüzce bir olağanüstü hâl ilan etti ve toplum da buna tam destekle yanıt verdi. Bu esnada, söz konusu tehlikeye karşı koymayı bırakın, bunun üzerine düşünebilecek neredeyse hiçbir güç yok. Durum, alışılmış gerçekliğimizin dikiş tutmamaya başladığı bir kâbusu andırıyor. Dün imkânsız olarak nitelendirdiğimiz, bugün coşkuyla karşılanıyor. Peki, şu an ne tür bir sanat mümkün? Yoksa, sanat hepten imkânsız mı artık?"

Filmin temel ilham kaynağı, *narodnik* [halkçı] militan ve Rus Devrimi'nin trajik figürlerinden İppolit Mışkin'in akıbetidir. Girişimleri sürekli olarak başarısızlıkla sonuçlansa da, yargılanırken yaptığı savunmalar Rus toplumunun bilincini şekillendirmiştir. O, ideal bir "talihsiz kahramandır"; kişisel başarılarımız ya da kendimizi kanıtlama şevkimiz ne kadar çok olursa olsun, hepimizin kendini aciz hissettiği şu günlerde Mışkin'in hikâyesi fevkalade anlamlıdır.

Arkadaşları ve öğrencilerini üretim sürecine davet eden Chto Delat?, onlardan günümüzde kolektif bir şekilde nasıl işlev gösterebileceklerini tanımlamalarını istedi. Bunun amacı, kolektivitenin güçlü olmak için bir gereklilik olduğunu vurgulamak değil, aslen insanın akıl sağlığını yitirmemesi için gerekliliğini kabul etmektir.

Bu film, Chto Delat School of Engaged Art mezunlarının iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Film konsepti, set ve edit: Chto Delat? [Ne yapmalı?]

Vilensky Dmitry & Tsaplya Olga Egorova

Yönetmen: Tsaplya Olga Egorova

Shilpa Gupta

Untitled [İsimsiz], 2013-2014

Hindistan'daki Bangladeş, Bangladeş'teki Hindistan anklavlarına yerel dilde *çitmahal** denir; *çit*, bütünün bir parçası olmakla birlikte, bütünle birleşmemiş kısım anlamındadır. Sanatçının söyleşi yaptığı *çitmahal* sakinleri, verimli topraklarının Hindistan'a bağlı Cooch Behar ve Bangladeş'e bağlı Rangpur komşu prenslik hükümdarları arasındaki satrançta piyon olması sonucu bu şekilde yaşadıklarını anlatırlar. Tarihçiler ise, anklavların oluşumunun büyük ihtimalle, bölünmeden önce hüküm süren feodal devlet sistemleriyle ilişkili olduğunu ifade ederler.

Sanatçı, söyleşi, fotoğraf ve tarihsel kayıtlardaki akışı, birtakım kesikler ve işaretlerin yanı sıra, yasaklanmış bir öksürük şurubundan yapılmış çizimler ve bir taş direktteki hayalî gravürlerle kesintiye uğratar. Bu şekilde, ulusal sınırların oluşumu sonucu anklavlarda yaşayanların içerisinde bulunduğu belirsizlik, devletsizlik ve sıkışmışlık duygusunu inceler.

Bir başka ülkeyle çevrili bir ülkede yaşayanlar için düz bir hat üzerinde birkaç kilometre yürümek, hatta birkaç yüz metre yürüyerek herhangi bir yönde görünmez sınırları geçmek, onları bir anda kaçak konumuna düşürebilir. Anklavlarda doğanların hiçbir kimlik kartı da yoktur; temel sivil hak ve hizmetlerden yararlanamamaları, ulusal sınırların eşiğinde yaşayan pek çokları için olduğu gibi, kurnazlığı günlük hayatın ayrılmaz bir parçası hâline getirir.

* Sonuçları birbiriyle çelişen farklı nüfus sayımlarından sonuncusuna göre, 111 Hindistan ve 51 Bangladeş anklavında toplam 51.000 kişi yaşamaktadır.

Seçili işler, Dhaka Art Summit 2014 için Majlis'in desteğiyle Samdani Art Foundation tarafından sipariş edilmiştir.

Sanatçı ve Gallery Chemould Prescott Road'un (Mumbai) izniyle

Kapwani Kiwanga

...rumours Maji was a lie [...Maji'nin yalan olduđuna dair rivayetler], 2014

Bu enstalasyon, Maji Maji Savaşı (1905-1907) boyunca sürmüş olan, Afrika kıtasının en büyük isyanına ilişkin kaynakları temel alır. Söz konusu dönemde, Alman işgali altındaki Dođu Afrika'da yaşıyan birçok kabile, sömürge güçlerine karşı ayaklandı. İsyân, kutsal ruh Hongo'nun emrinde olan medyum Kinjeketile tarafından başlatıldı. Kinjeketile, isyancılara, Almanların mermilerini suya dönüştüreceğini iddia ettiği bir karışım olan ve su, hint yağı ve darı tohumlarından oluşân kutsal *maji* (Svahili dilinde su) dağıtarak onları cesaretlendirip savaşıa hazırladı.

Kapwani Kiwanga'nın bu olaylara bir yanıt niteliğindeki işi, Maji Maji Savaşı'na dair yaşıyan bellekteki boşluklar ile bir dizi ortak miti beslemiş olan somut izlerin, günümüzde bu savaşı bir bağlama oturtmaya nasıl yardımcı olduğuna odaklanır. Enstalasyonun başlangıç noktası olan video, Tsavo insan yiyicilerini konu alan uzun metrajlı ilk renkli ve üç boyutlu filminden alınıp üzerinde yeniden çalışılmış görüntülerden oluşur. Efsaneye göre, bu insan yiyiciler, sömürgecilerin demiryolu inşasında işçilere saldıran aslanlardır.

Enstalasyonun bir parçası olan raf sistemi, farklı inanç kavramları ile tarihsel anlatıların zamanla nasıl anlamlandırılıp aktarıldığını araştıran obje ve referanslarla birlikte filme bir kaynak teşkil eder. Birbiriyle ilişkili bu objeler arasında, Dođu Afrika'da kullanılan ve farklı biçimlere dönüştürüleabilen Kanga kumaşı, Tanzania karayolları haritası, hint yağı bitkisi, 1961-1985'te Tanzania'nın ilk devlet başkanlığı görevini yapan Julius Nyerere'nin posterini ve 1909-1911'de Tendenguru kazısında elde edilmiş fosillerin çizimlerini gösteren slaytlar bulunur.

Bu iş ilk kez Jeu de Paume'da (Paris), Nataša Petrešin-Bachelez'in küratörlüğünü yaptıđı yedinci Satellite Programı kapsamında gösterilmiştir.

Maha Maamoun

Like Milking a Stone [Taşı Saęar Gibi]

Bu enstalasyon, Maha Maamoun'un "iç turizm" adını verdiği aktiviteye katılımı ve bunun sonuçlarını sorgulayan üç videodan oluşur. İlk iş, günümüzün değişen ihtiyaç ve hırslarını daha iyi yorumlayabilmek için hem tarih hem de ikonlarına yönelik etraflı bir incelemeyle başlar.

2009 yapımı *Domestic Tourism II* [İç Turizm II], piramitlerin arka planı oluşturduğu Mısır filmlerinden 60 yıla yayılan geniş bir sahne seçkisi sunar. Film, piramitlerin turistik kartpostallardaki zamansız görüntüsünün, şehrin çok katmanlı ve dinamik anlatısına nasıl yeniden dâhil edildiğine bakar.

2026 (2010) videosu, Mahmut Osman'ın *2053 Devrimi: Başlangıç* (2007) romanından bir pasaj temelinde ve Chris Marker'ın *La jetée* (1962) filminden bir sahneye gönderme yaparak piramit platosu ve Mısır'ın 16 yıl sonraki hâline dair bir gelecek senaryosu sunar. *La Jetée*'deki karakter gibi, bu videodaki ana karakter de zihinsel olarak zamanda yolculuk yapma yeteneğine sahiptir. Yolculuk sırasında, olası bir gelecekten çok, bugünün gerçek ve hayalî kısıtlamalarını çağrıştıran distopik bir ortamı betimler.

Night Visitor: The Night of Counting the Years [Gece Ziyaretçisi: Yılları Sayma Gecesi] ise, 5 Mart 2011'de Mısır İstihbarat Teşkilatı binalarına sızan kişilerce çekilip YouTube'a yüklenen buluntu görüntülerden sanatçının aynı yıl yaptığı bir derlemedir.

Domestic Tourism II [İç Turizm II], 61'

2026, 9'

Night Visitor: The Night of Counting the Years [Gece Ziyaretçisi: Yılları Sayma Gecesi], 8'30"

Jumana Manna & Silje Støerhle

The Goodness Regime [İyilik Rejimi], 2013

21'

Bu film, bilim adamı ve gezgin Fridtjof Nansen'in maceraları ile İkinci Dünya Savaşı'ndaki işgal travması aracılığıyla Haçlı Seferleri'nden Oslo Barış Antlaşması sürecindeki diplomasi tiyatrosuna, modern Norveç'in ideolojik temellerini ve yaratmayı hedeflediği imajı irdeler. Sanatçılar Jumana Manna ve Silje Støerhle'nin birlikte yazıp yönettiği filmin oyuncu kadrosu çocuklardan oluşur.

Norveç ve Filistin'de çekilen film, çocukların oynadığı sahneleri, dönemin ABD Başkanı Bill Clinton'ın barış antlaşması imza törenindeki konuşması ile Norveç'in 2000'deki başbakanı Kjell Magne Bondevik'in yeni milenyuma girerken halka seslenişini de içeren ses kayıtlarının yanı sıra belgesel görüntülerle bir araya getirir.

Manna ve Støerhle, projenin araştırma aşamasında, Oslo'da yürütülen gizli görüşmelerin İsraili mimarlarından Ron Pundak ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) eski sözcüsü Hanan Aşravi ile söyleşi yaptı. Film, ilk kez Kunsthall Oslo'da, İsrail ve FKÖ arasındaki antlaşmanın imzalanmasından tam 20 yıl sonra gösterildi.

Yasemin Özcan

üçyüzbir, 2008

3'30"

Yeni Türk Ceza Kanunu'nun kabul edildiği 2005'ten itibaren tartışılan ve 2008'de yeniden düzenlenen 301. Madde'ye göre, Türk milletini, T.C. devletini, TBMM'yi, T.C. hükümetini, devletin yargı organlarını, askerî veya emniyet teşkilatını alenen aşağılamak suç teşkil eder. Düşünce ve ifade özgürlüğüne kısıtlama getiren bu madde kapsamında yargılananlar arasında, 2007'de uğradığı suikast sonucu hayatını kaybeden Ermeni kökenli Türkiyeli gazeteci Hrant Dink de bulunmaktadır.

Yasemin Özcan'ın, İstanbul'un tarihî ticaret merkezi Kapalıçarşı'daki bir kuyumcu atölyesinde işlenen *üçyüzbir* kolyesi, söz konusu dava ve sonrasında yaratılan atmosfere gönderme yapar. Bu trajik olay temelinde bir güzellik, kıymet ve dayanıklılık sembolü yaratma eylemi paradoksal bir durum oluşturarak sanatçının eleştireliliğini güçlendirir. Ermeni kuyumcu ustalarıyla çalışmayı tercih eden Özcan, kolyeye eşlik eden videoda, en geniş anlamlarıyla adalet ve özgürlük kavramlarını irdeler. Kuyumculuğun erkek egemen bir sektör olması ile takı reklamlarında kadın modellerin bir tuval olarak kullanılması ve doğum-düğün ritüelleriyle taçlandırılan kadın-mücevher ilişkisi de birer karşıtlık yaratır.

Soldaki ekranda üretim sürecini gösteren, sağdakinde ise metalaşma ve normalizasyon süreçlerinin hızına işaret eden video, az sayıda görsel göndermeyle bütünlüklü bir kompozisyonda hazırlanmıştır. Tüm bu görüntü akışında kolye, 301. Madde'nin yanı sıra, daha genelde ifade özgürlüğü ve toplumsal cinsiyet meseleleriyle ilişkimizi sorgulayan çarpıcı ve tartışmalı bir beyan olarak belirir.

Görüntü yönetmeni: Ebru Karaca

Kurgu: Yasemin Özcan, Ebru Karaca

Saç ve makyaj: Erol Tinmaz, Paşa Tinmaz

Kolye üretimi: Yetvart Tomasyan

Model: Aret Boğosyan

Sadekar: Arslan Demirel

Döküm: Kevork Yanyan

Mıhlama: Şahin Mıhlama

Oyuncular: Mürüvvet Kurt, Ersoy Alap, Mustafa Özmen, Seyhan Kaya, Birol Akbaba

Teşekkürler: DOT, Cem Yurtsever, Lara Sayılğan, Melis Ağazat, Miran Kından, Nathalie Ozin, Vartkes Daldal

Didem Pekün

Zarlar ve insanlar, 2011'den bu yana
29'

Zar atma eylemi, yaşam örgüsünün belirlenemediği bireysel varoluşu akla getiren bir metafor işlevi görür. Bu eylem ayrıca, tarihin kendini tekrarlayan ve yine de zamana uyarlayan yapısından kaynaklı bir farkındalık ve aciliyet hissine işaret eder.

Gündelik gerçekliğin dalgalı ritminden yola çıkan *Zarlar ve insanlar*, bazıları tamamen bireye dair olan, diğerleri ise kolektif hafızada farklı yorumlamalarla izlerini koruyan önemli anlarla dolu bir deneme videodur. Burada sunulan iş, 26 adet mini video/ses notundan oluşur. Döngüsel kompozisyonuyla tarihin tekerrür eden tabiatı ve kesintisiz akışına dikkati çeken iş, 2011'de Londra'daki Occupy hareketi ile 2013'te İstanbul'daki Gezi Parkı protestolarından görüntüler içerir. Günlük hayatı sekteye uğratan böylesi geniş çaplı olaylar, Boğaz'da yüzen genç erkekler, bir doğa harikasıyla ilk karşılaşma gibi daha sevinçli ve tarifi zor deneyimlerle iç içe geçer.

Didem Pekün'ün, hayatını idame ettirmeye çalıştığı ama aynı zamanda sürekli arasında kaldığı iki kent; çok farklı neoliberal koşullara sahip Londra ve İstanbul merkezli bu kayıtları, bir günlüğün parçaları gibi birbirleriyle ilişkilendirir. Kendisini çevreleyen politik dinamik ve baskıların yoğun bir şekilde farkında olan sanatçı, her iki ülke bağlamında gündelik yaşamdaki kırılma anlarını yakalar ve olayların vahşi doğasını vurgular. Pekün'ün bu görsel denemesinde öznelliğe yaklaşımı, içerisinde bulunduğumuz daha geniş toplumla ifade bulur.

Sanatçının günceleri oluştururken bulunduğu konum, çok farklı sözel tepkileri beraberinde getirirken, birtakım tarihsel olayların parçası olamamanın yarattığı stresi pekiştirir ve zamanın bizimle veya bizsiz akıp gittiğini hatırlatır.

Dijital kompoziting: Barış Doğrusöz

Ses tasarımı ve miks: Fatih Rağbet

Müzik:

All of them are memories since now

Beste, performans ve yapım: Reverie Falls On All,

Nihan Devocioğlu (mezzo-soprano), Eri Hidaka (soprano)

Les jeux sont faits

Beste, kayıt ve miks: Tommaso Perego, Eloisa Manera (keman),

Tommaso Perego (Max MSP)

Goldsmiths'ten Tony Dowmunt ve Nicole Wolf'un, ses enstalasyonunda Metin Bozkurt'un ve Delfina Foundation'ın desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

Judith Raum

eser, 2014-2015

Judith Raum, Frankfurt'ta Deutsche Bank Tarih Arşivleri'nde bulduğu eski mektuplarda bahsi geçen altyapı ve tarım projelerinden esinle 2010-2012 yıllarında, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Anadolu'da yapılan Alman yatırımlarının izini sürmek üzere Türkiye'nin farklı şehirlerine yolculuk etti. Sanatçı, söz konusu dönemde Anadolu'nun bir yarı sömürge hâline gelmesinde Deutsche Bank ve Alman İmparatorluğu politikalarının rolünü araştırdı. Bu amaçla, alternatif ekonomi modelleri ile modernizme karşı yerel direnişi konu alan ve resmî anlatıların gölgesinde kaldığı için çok azı belgelenmiş ve yayımlanmış hikâyeler aradı.

Raum, bu araştırmayı, arşiv materyallerini sanatsal olarak farklı şekillerde ele alarak geliştirdi. *eser*, buluntu fotoğraf ve belgelerin yanı sıra, sanatçının Türkiye'deki gözlemleri ışığında ürettiği dokuma, heykel ve resimlerden oluşur. İşin bileşenleri, bu sergide dört konu çevresinde düzenlendi: Alman İmparatorluğu'nun Anadolu ve Bağdat Demiryolları'nın inşasındaki etkisi, Anadolu'da pamuk üretimiyle ilişkisi ve iki imparatorluk arasındaki ticari ilişkiler, Almanların makine ve eğitimlerle tarımı modernize etme çabaları ve son olarak, çalışma koşulları ile Demiryolu İşçi Sendikası'nın Osmanlı'da yükselen sosyalist hareket ve 1908 işçi grevindeki rolü. 1889'da Almanların Anadolu'daki ilk faaliyetlerine dayanan tarihsel materyalleri bir araya getiren *eser*, güç ve otorite göstergesi hitap ve eylemlerin, kolonyal dönemle birlikte sonlanmayan ve bugün dahi sürdürülen ekonomik bir prensibin neticesi olduğunu vurgular.

Alman diplomat, bankacı ve iş adamlarının tarihî mektuplarının sunulduğu işitsel materyal *eser*'e ayrı bir bağlam kazandırır. Aslı Almanca olan mektuplar, bu enstalasyon için Türkçe'ye çevrilmiştir; İngilizce versiyonu ise, Forum'da sesli rehber olarak sunulmaktadır. Burada sergilenen iş, belge ve tarihî fotoğraflara dair ayrıntılı bilgiye, enstalasyonun arka tarafında yer alan Türkçe-İngilizce-Almanca yayından erişilebilir. Bu yayın ayrıca, Robinson Crusoe 389'da mevcuttur.

eser adı, Türkçe'deki "yapıt" anlamının yanı sıra, Raum'un Vezirhan'daki demiryolu boyunca bir bahçıvanla yaptığı konuşmaya göndermede bulunur; bu konuşma esnasında bahçıvan, sanatçıya gösterdiği bir ağacı "eser" olarak nitelemiştir.

Berlin University of the Arts, Graduate School of the Arts and Sciences'ın desteği ve Goethe-Institut İstanbul'un iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Dilek Winchester

sanki bizden önce hiçbir şey söylenmemişçesine, 2007-2015

Dilek Winchester'ın bu sergide bir arada sunulan işlerinin adı, Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* romanından bir cümlenin kısaltılmış hâlidir. Duvarda, Ermeni, Yunan, İbrani, Latin ve Arap alfabeleriyle yazılı olan ve fonetik olarak Türkçe'deki gibi okunan **kendinibeğenmişçesinesankibizdenöncehiçbirşey söylenmemişçesine gillerden** ibaresi, Atay'ın aynı romanındaki şu pasajı temel alır: "Dünya tarihinde eşi görülmemiş bir duygululukla ve kendini beğenmişçesine ve **kendinibeğenmişçesi nesankibizdenöncebirşey söylenmemişçesine gillerden** olmaktan korkmadan kapınızı yumrukluyoruz." Söz konusu beş alfabe, 1928 Harf Devrimi'ne dek, çok dilli Osmanlı Devleti'nde Türkçe'nin yazımında kullanılan alfabelerdendir.

Okumak ve Yazmak Üzerine adlı işinde dille ilişkili ulusal kimlik ve ideoloji konularını irdeleyen sanatçı, Karamanlıca ve Ermeni harfli Türkçe yazılı nadir ya da kanon dışı bırakılmış edebî metinleri ortaya çıkarır. Winchester, zengin bir dilsel karmaşayı sergileyerek, farklı kültürlerin tarihsel bir aradalığı, kültürel çok seslilik ve kültürel geçmiş ile şimdiki zaman arasında yeni bir diyalog tahayyül etme olasılığı konularını araştırır.

Sanatçının dil üzerine ürettiği yeni işi *Negatif Epifani* (2015), gün ışığında fazla pozlanan ve eski baskı teknikleriyle tabedilen bir dizi siyah fotoğraftan oluşur. 1900-1915 üretimi fotoğraf makineleri eşliğinde sunulan bu baskılar, çekilmiş olmakla birlikte bugün burada sergilenemeyen fotoğrafların birer gölgesi gibidir.

Kitaplar ve sanat eserleri, Ars Aevi Museum of Contemporary Art (Saraybosna), Turgut Kut Koleksiyonu (İstanbul) ve Sakkulidis Koleksiyonu'ndan (Sismanoglio Megaro, İstanbul) ödünç alınmıştır.